

ВІДГУК
офіційного опонента кандидата економічних наук,
доцента Дугінець Ганни Володимирівни
на дисертацію Шляхової Яни Вячеславівни
«Особливості українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин в
контексті інтеграційних спрямувань України»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і
міжнародні економічні відносини

Актуальність теми дисертації

З огляду на євроінтеграційну спрямованість економічних реформ в Україні значно зріс інтерес до аналізу соціально-економічних перетворень в країнах, які вже стали членами Європейського Союзу на початку XXI століття. Це пояснюється, перш за все, зміною ролі цих країн у міжнародному поділі праці та зростанням їх значення в системі світового господарства в цілому. У зв'язку з цим викликає інтерес дослідження економіки Угорщини, яка зазнала певних змін політичної та економічної системи, а також досягла великих успіхів в економічному та соціальному розвитку країни. До того ж українські двосторонні зовнішньоторговельні відносини новітньої доби розпочинаються саме з Угорщини. За час, що минув, а це більше ніж двадцять років, в українсько-угорських стосунках були періоди активної взаємодії, а також були часи значного скорочення економічних взаємодій. На сучасному етапі розвитку взаємовідносин Україна та Угорщина тісно пов'язані спільними інтересами у різних соціально-економічних сферах. Щорічно понад три тисячі угорських підприємств укладають торговельні контракти з українськими партнерами. Саме в цьому контексті особливо актуальним є дослідження українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин та механізмів їх подальшої інтенсифікації.

Зв'язок дисертаційної роботи з напрямками наукових досліджень

Дисертаційну роботу виконано відповідно до планової теми наукового дослідження кафедри міжнародних економічних відносин Харківського

національного університету імені В.Н. Каразіна «Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації» (№ державної реєстрації 0113U001401), у рамках якої здійснено дослідження двосторонніх економічних відносин України та Республіки Угорщина (довідка № 42-09/2015 від 17.09.2015 р.).

Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій базується на використанні законодавчих документів України, статистичних матеріалів Республіканського статистичного управління Угорщини, Державної служби статистики України, Торговельно-промислової палати Угорщини, аналітичних матеріалів міжнародних організацій, міжнародних угод щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності країн, монографічні дослідження вітчизняних та зарубіжних економістів, результатів власних досліджень автора.

Крім того, достовірність результатів проведеного дослідження забезпечується використанням методів статистичного аналізу, економіко-математичного моделювання, діалектичного методу наукового пізнання, а також загальнонаукових методів пізнання за допомогою системного підходу, аналізу та синтезу, структурного та порівняльного аналізу.

Наукова новизна одержаних результатів

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати на наступні результати, що мають вагомому наукову новизну.

По-перше, заслуговує наукової уваги розроблений автором механізм інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина, який складено на базі аналізу динаміки змін факторів макроекономічного розвитку національних економік країн протягом

тривалого проміжку часу, з визначенням комплексу заходів для забезпечення подальшої активізації їх економічної взаємодії (с. 163).

По-друге, цінним з економічної точки зору є застосування для дослідження методичного інструментарію соціально-економічної діагностики українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин, за чого був оцінений вплив фінансових шоків на ВВП України та Республіки Угорщина та визначені перешкоди для подальшого зростання українсько-угорського товарообігу в умовах глобальних дисбалансів (с. 71-84).

По-третє, цінним в теоретичному та прикладному аспектах є запропонований в роботі аналіз ключових етапів формування українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин, для чого була проведена періодизація структурних зрушень у зовнішній торгівлі України та Республіки Угорщина з 1995 р. по 2014 р., та виокремленні стратегічні напрями підвищення рівня економічного співробітництва України та Республіки Угорщина (с. 93).

По-четверте, на основі аналізу двосторонньої зовнішньої торгівлі групами товарів за 1995–2014 рр., було проведено моделювання залежності ВВП країн від двосторонньої зовнішньої торгівлі найбільш суттєвими групами товарів, що визначило переважання торгівлі гомогенними товарами над гетерогенними, та дозволило акцентувати увагу на появі формування стійкої господарської інтеграції між Україною та Республікою Угорщина (с. 127-132).

Повнота викладення результатів в опублікованих роботах

Матеріали дослідження Шляхової Я. В. в достатній мірі висвітлені в наукових працях автора. За матеріалами дисертаційного дослідження опубліковано 11 наукових праць, з них: 5 статей у наукових фахових виданнях України та за кордоном, 6 тез доповідей на наукових конференціях. Обсяг друкованих праць та їх кількість відповідає необхідним вимогам щодо

публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

За змістом дисертація та автореферат оформлені відповідно до встановлених вимог МОН України, при цьому автореферат ідентично узагальнює та відображає основні положення, викладені у дисертації.

Теоретичне і практичне значення одержаних результатів

Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи полягає в тому, що викладені автором у дисертаційній роботі теоретичні положення та практичні рекомендації забезпечують основу для досліджень зовнішньоторговельних відносин між Україною та Республікою Угорщина і можуть бути використані при розробці заходів економічної політики цих країн. Основні результати дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних механізмів, заходів і пропозицій та використано в практиці державного регулювання.

Результати досліджень, що містяться в дисертації, використано в аналітичній роботі зовнішньоекономічного відділу посольства Республіки Угорщина в Україні Посольства, в аналітичній роботі Департаменту міжнародного співробітництва Харківської міської ради, Харківським державним авіаційним виробничим підприємством. Основні наукові положення і отримані результати дослідження використовуються у навчальному процесі при викладанні курсів «Міжнародні економічні відносини», «Економіка України та зовнішньоекономічні зв'язки» для студентів факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам МОН України. У тексті автореферату відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого дисертаційного дослідження. Треба

вказати, що зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

Дискусійні положення та недоліки щодо змісту дисертаційної роботи та автореферату

Позитивно оцінюючи здобутки дисертантки, вважаємо за необхідне вказати наступні дискусійні положення та зауваження до поданої дисертаційної роботи:

1. На стр. 36 автор вказує, що для умов зовнішньої торгівлі двох країн, необхідна достатня стабільність економік і приведення рівнів двох країн у відповідність. Але з цим твердженням не обґрунтовано в тексті. До того ж в світовій практиці існує безліч прикладів успішного міжнародного співробітництва країн з різним рівнем розвитку.
2. Розглядаючи методи дослідження двосторонніх торговельних відносин країн світу автор не аналізує існуючі методи, наприклад гравітаційну модель, з визначенням можливості їх використання для досягнення мети дослідження, а лише зосереджує увагу на одному статистичному методі.
3. Запропонована автором у п.1.3 періодизація структурних зрушень в торгівлі України та Республіки Угорщина надає можливість охарактеризувати основні етапи падіння та збільшення двосторонньої торгівлі. Проте, на нашу думку, доцільно було б детальніше обґрунтувати складові запропонованої схеми, а саме розкрити політичні чинники впливу на зовнішньоторговельні відносини України та Республіки Угорщина, що дало б змогу чітко окреслити фактори впливу.
4. В цілому позитивно оцінюючи проведений дисертантом аналіз структури, особливостей та основних тенденцій розвитку зовнішньоторговельних відносин двох країн, слід вказати на недостатню увагу такій важливій і актуальній складовій, як ринок послуг. У підрозділах 2.1 та 3.1. багато уваги автором приділено торгівлі товарами між Україною та Республікою Угорщина, розглянуто товарну структуру в динаміці та за окремі роки з метою виявлення її змін до й після вступу Угорщини в ЄС. Але

поза увагою автора залишилась оцінка динаміки торгівлі послугами між двома країнами, зокрема, не визначені зміни, які відбулися в торгівлі послугами за досліджувані періоди.

5. В роботі на стр. 105 стверджується, що «світова фінансова криза та зміна влади в Республіці Угорщина не вплинули такою мірою на структурні зрушення в економіці, як це відбулося на Україні у 2010 р.». Враховуючі те, що на рис. 2.20 показано, що у 2010 р. в обох країнах відбулася зміна влади доцільно було пояснити, чим зумовлена відсутність факторів нестабільності у структурних зрушеннях Республіки Угорщина в зазначений період.

6. Автор пропонує забезпечити ефективну взаємодію законодавчої та виконавчої влади і бізнес структур (с. 163 дисертації), проте, на наш погляд, недостатньо конкретизує її змістовне наповнення.

7. У дисертації є певні редакційні упущення, неузгодження та неточності. Так, у деяких випадках текст носить описовий характер (теоретичні положення першого розділу), частина пропозицій ґрунтуються на обмеженому колі наявних статистичних та власних дослідницьких матеріалів і є декларативними (п. 3.2).

Загалом, висловлені зауваження не знижують загальної позитивної оцінки і цінності дисертаційної роботи.

Відповідність дисертації нормативним вимогам Міністерства освіти і науки України. Загальні висновки по дисертаційній роботі

Дисертаційна робота Шляхової Яни Вячеславівни «Особливості українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин в контексті інтеграційних спрямувань України», яку подано на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини, є завершеною науковою працею, виконаною автором самостійно, містить наукову новизну та має практичне значення.

За актуальністю, постановкою завдань дослідження, теоретико-методичною обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю отриманих результатів дисертаційна робота відповідає вимогам пп. 9, 11, 13, 14 чинного «Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор – Шляхова Яна Вячеславівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Офіційний опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
докторант кафедри міжнародних
економічних відносин
Київського національного
торговельно-економічного університету
МОН України

Г. В. Дугінець

